

Vlaams
Parlement

stuk **905** (2010-2011) – Nr. 2
ingediend op 5 oktober 2011 (2011-2012)

Voorstel van resolutie

van de heren Frank Creyelman, Filip Dewinter
en Christian Verougstraete en mevrouw Katleen Martens

betreffende de onmenselijke opsluiting van Gilad Shalit
door Palestijnse terreurgroeperingen

Voorstel van resolutie

van de heer Jan Roegiers

betreffende steun aan de opbouw
naar internationale erkenning
van een Palestijnse Staat
op basis van de grenzen van voor 1967

Hoorzitting

Verslag

namens de Commissie voor Buitenlands Beleid,
Europese Aangelegenheden en Internationale Samenwerking
uitgebracht door de heer Marc Hendrickx

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Frank Creyelman.

Vaste leden:

de heren Ludwig Caluwé, Paul Delva, mevrouw Sabine Poleyn, de heer Johan Verstreken;
de heer Frank Creyelman, mevrouw Katleen Martens, de heer Christian Verougstraete;
de dames Ann Brusseel, Fientje Moerman;
mevrouw Fatma Pehlivan, de heer Jan Roegiers;
de heren Matthias Diependaele, Marc Hendrickx;
de heer Peter Reekmans;
de heer Luckas Van Der Taelen.

Plaatsvervangers:

de heren Lode Ceyskens, Carl Decaluwe, Ward Kennes, Veli Yüksel;
de heer Johan Deckmyn, mevrouw Marijke Dillen, de heer Stefaan Sintobin;
de heren Marnic De Meulemeester, Bart Tommelein;
de heer Philippe De Coene, mevrouw Mia De Vits;
de dames Danielle Godderis-T'Jonck, Liesbeth Homans;
de heer Jurgen Verstrepen;
de heer Bart Caron.

Toegevoegde leden:

de heer Christian Van Eyken;
de heer Karim Van Overmeire.

Stukken in het dossier:

905 (2010-2011) – Nr. 1: Voorstel van resolutie

1196 (2010-2011) – Nr. 1: Voorstel van resolutie

INHOUD

I. Eerste deel van de hoorzitting	4
1. Uiteenzettingen door de genodigden	4
1.1. Uiteenzetting door de heer Mendi Safadi	4
1.2. Uiteenzetting door mevrouw Leila Shahid.....	4
1.3. Uiteenzetting door mevrouw Tamar Samash.....	6
2. Bespreking: vragen en opmerkingen van de leden en antwoorden van de genodigden.....	7
II. Tweede deel van de hoorzitting	15
1. Uiteenzettingen door de genodigden	15
1.1. Uiteenzetting door mevrouw Brigitte Herremans	15
1.2. Uiteenzetting door de heer Ludo Abicht	19
2. Bespreking.....	20
Gebruikte afkortingen	21

In de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden en Internationale Samenwerking van het Vlaams Parlement vond op datum van dinsdag 28 juni 2011 een hoorzitting plaats in het kader van de behandeling van twee gekoppelde voorstellen van resolutie (respectievelijk *Parl. St. VI. Parl. 2010-11, nr. 905/1* en *Parl. St. VI. Parl. 2010-11, nr. 1196/1*). Het eerstgenoemde voorstel van resolutie betreft de ‘onmenselijke opsluiting van Gilad Shalit door Palestijnse terreurgroeperingen’, terwijl het tweede voorstel van resolutie handelt over ‘steun aan de opbouw naar internationale erkenning van een Palestijnse Staat op basis van de grenzen van voor 1967’. Aan de hoorzitting werd deelgenomen door mevrouw Tamar Samash, ambassadeur van Israël in België, door mevrouw Leila Shahid, algemeen Palestijns afgevaardigde in België en bij de Europese Unie, door de heer Mendi Safadi, medewerker van Israëlish staatssecretaris en Knesset-lid Ayoob Kara, door de heer Ludo Abicht, filosoof en publicist en door mevrouw Brigitte Herremans, Midden-Oostenspecialiste bij Broederlijk Delen. De hoorzitting viel uiteen in twee onderdelen, waarbij in het eerste deel de buitenlandse genodigden aan het woord kwamen.

I. EERSTE DEEL VAN DE HOORZITTING

1. Uiteenzettingen door de genodigden

1.1. Uiteenzetting door de heer Mendi Safadi

De heer *Mendi Safadi*, medewerker van Israëlish staatssecretaris en Knesset-lid Ayoob Kara, verklaart dat hij de situatie waarin Israël zich bevindt – een toestand van niet-aflattende Palestijnse terreur – geen enkel ander land toewenst. Hij haalt een aantal recente ernstige feiten aan en wijst erop dat de Palestijnen die daarvoor in Israëlish gevangenen zijn opgesloten toch minstens altijd het recht hebben op bezoek van hun familieleden. Hetzelfde geldt echter niet voor de door de Palestijnse terreurorganisatie Hamas ontvoerde Israëlish soldaat Gilad Shalit, waarvan niemand iets afweet. Hij benadrukt tevens dat de steun voor Gaza vanuit Europa en vanuit internationale organisaties onveranderlijk steeds bij Hamas terechtkomt en gebruikt wordt om Israël te bevechten. De spreker vraagt daarom een embargo op de steun aan Hamas en steun voor de eis dat Gilad Shalit door hen zou worden vrijgelaten. Bovendien wil men dat iemand de jongeman zou mogen bezoeken of dat er op zijn minst toch informatie over hem zou worden verstrekt. De heer Safadi wijst er daarbij op dat de betrokkene op het ogenblik van zijn ontvoering pas 20 jaar oud was en ondertussen al meer dan vijf jaar gegijzeld wordt op een geheime plek.

1.2. Uiteenzetting door mevrouw Leila Shahid

Mevrouw *Leila Shahid*, algemeen Palestijns afgevaardigde bij de Europese Unie en België, drukt haar tevredenheid uit over het feit dat ze over de twee voorstellen van resolutie in dialoog kan gaan met het Vlaams Parlement. Ze betreurt dat de vader van Gilad Shalit – eerder aangekondigd als spreker op deze hoorzitting – finaal toch niet aanwezig kon zijn. Ze stelt dat de ouders van de jongeman bijzonder moedig zijn. Hun inspanningen worden van nabij gevolgd. De vader probeerde in eerste instantie nieuws over zijn zoon te krijgen, vervolgens probeerde hij hem vrij te krijgen. Hij aarzelt niet om stappen te ondernemen en sprak zelfs met leiders van Hamas. Gilad Shalit onderging een tragisch lot, stelt mevrouw Shahid: eerst werd hij ontvoerd door een andere organisatie, die hem later overdroeg aan Hamas.

De officiële Palestijnse autoriteiten willen net zo goed dat Gilad Shalit wordt vrijgelaten. Niemand weet echter waar en onder welke omstandigheden hij wordt vastgehouden. Het grote probleem is dat het hier gaat om een kidnapping en hij dus niet door officiële instanties wordt vastgehouden. De vijf jaar dat hij al vast zit zijn erg lang, maar mevrouw Shahid wijst erop dat meer dan 5400 Palestijnse gevangenen al veel langer vastzitten. Som-

mige zelfs al van een heel eind voor de Oslo-akkoorden van 1993. Ook voor hen en hun familieleden is de situatie erg zwaar.

Mevrouw Shahid stelt dat ze twee zaken wil doen. Ten eerste wenst ze oprecht dat Gilad Shalit vrijkomt. Ze veronderstelt dat de hier eveneens aanwezige Israëlische ambassadeur zeer goed weet dat de Palestijnse Autoriteit niets kan ondernemen om dat te bespoedigen. Men weet ook dat de organisaties die Gilad Shalit in hun macht hebben, slechts bereid zullen zijn om hem vrij te laten als er ook een overeenkomst is om Palestijnse gevangenen van Hamas, Fatah, maar ook anderen (waaronder vrouwen en kinderen) vrij te laten. Er lopen daarover onderhandelingen via Duitsland, het Rode Kruis en Egypte. Mevrouw Shahid is niet betrokken bij deze besprekingen, maar is ervan overtuigd dat de enige manier om tot een resultaat te komen bestaat in een overeenkomst over een gevangenenruil. Zulks is overigens al eerder gebeurd. Ooit was er zelfs een dergelijke ruil voor het stoffelijk overschot van omgekomen Israëlische soldaten.

Het initiatief voor een voorstel van resolutie rond Gilad Shalit heeft de spreekster overigens enigszins verrast door zijn eenzijdigheid. Er wordt weliswaar terecht verwezen naar de opsluiting van Gilad Shalit, maar er wordt met geen woord gerept over de meer dan 5400 Palestijnse gevangenen. Er zijn Palestijnse minderjarigen, jonger dan 16 jaar, vastgezet en zelfs gemarteld. Ook vrouwen ondergingen trouwens dat lot. Bovendien zijn er meer dan 200 zogenaamd ‘administratief aangehouden’ personen, die geen recht hebben op rechtsbijstand, geen recht hebben op een eerlijk proces en tegen wie geheime beschuldigingen worden ingebracht. Mevrouw Shahid wijst erop dat dit een inbreuk vormt tegen diverse internationale verdragen. Het voorstel van resolutie zou evenwichtiger zijn als ook die gevangenen vermeld zouden worden. De spreekster wijst er daarbij op dat sinds de oorlog van 1967 en de daarop volgende bezetting van de Palestijnse gebieden niet minder dan 700.000 mensen door Israël gevangen zijn gezet. Dat maakt allemaal deel uit van de grote tragedie van het Palestijnse volk en bepaalt mee de politieke situatie. Zolang er geen degelijke oplossing komt, zullen de ontvoeringen en gevangenzettingen ook niet ophouden. Daarover moet men zich alleszins geen illusies maken. De bezetting van de Palestijnse gebieden blijft een schending van internationaal recht en internationale verdragen, maar houdt ook geweld tegen burgers in. Gaza is niet louter een plaats waar de leiders van Hamas verblijven, maar is ook de woonplaats voor 1,6 miljoen burgers. De door de Europese Unie verstrekte hulp komt hen toe en komt ook wel degelijk bij hen terecht, onderstreept mevrouw Shahid. Hetzelfde geldt overigens voor de bevolking van de Westelijke Jordaanoever.

Het andere voorstel van resolutie, dat voor de erkenning van een Palestijnse staat, houdt daarentegen wel degelijk nauw verband met de vrijlating van Gilad Shalit en van Palestijnse gevangenen, oppert de spreekster. Het gaat bij dit alles immers wel degelijk om een politiek probleem, dat ook een politieke oplossing behoeft. Het lijkt haar een goede zaak dat het Vlaams Parlement dit actuele thema aansnijdt. Op een recente EU-conferentie met vertegenwoordigers van alle lidstaten van de VN-commissie inzake het uitoefenen van de onvervreembare rechten van het Palestijnse volk, waarop ook mevrouw Shahid aanwezig was, bleek er een grote bezorgdheid te leven over de recente ontwikkelingen en gebeurtenissen. Ze wijst er daarbij op dat er ook opnieuw een hulpvloot voor Gaza vertrekkensklaar gemaakt wordt. Bij een vorige gelegenheid heeft zo’n hulpkonvooi geresulteerd in opsluiting van Belgen en andere Europeanen in Israëlische gevangnissen.

De spreekster oppert dat de Israëlische premier een campagne heeft opgezet om druk uit te oefenen op de Palestijnse gevangenen in Israëlische gevangenschap, omdat Gilad Shalit na vijf jaar nog niet is vrijgelaten of nog geen bezoek heeft kunnen krijgen van het Rode Kruis. De Palestijnse gevangenen – over wiens toestand een gereputeerde ngo nog maar zeer recent (juni 2011) een gedetailleerd rapport heeft uitgebracht (Addameer Prisoner Support and Human Rights Association: ‘Palestinian Political Prisoners in Israeli Prisons’) – worden daarom in toenemende mate geïsoleerd, hetgeen tot protestacties kan leiden, die dan weer met geweld onderdrukt zullen worden. Mevrouw Shahid pleit er dan

ook voor een gezonde mate van evenwichtigheid en objectiviteit aan de dag te leggen inzake de voorwaarden voor de vrijlating van Gilad Shalit.

1.3. Uiteenzetting door mevrouw Tamar Samash

Mevrouw *Tamar Samash*, ambassadeur van Israël in België, wijst er volledigheidshalve nog op dat er na de ontvoering twee keer boodschappen zijn gestuurd die lijken uit te wijzen dat Gilad Shalit nog in leven is. De laatste boodschap dateert ondertussen echter al van twee jaar geleden. In de aanloop naar de vijfde verjaardag van zijn ontvoering vanop Israëlisch grondgebied heeft het Rode Kruis toegang geëist tot de jongeman. Dat werd door Hamas geweigerd, net zoals de voorgestelde uitwisselingsprogramma's die tussen Israël en Hamas zouden worden opgestart. Die informatie werd meegedeeld door de Duitse overheid.

Mevrouw Samash benadrukt daarna de wezenlijke verschillen tussen de ontvoering en gevangenhouding van Gilad Shalit en de situatie van de Palestijnse gevangenen in Israël. Ze wijst erop dat de Palestijnse gevangenen nooit het recht op bezoek van familie of advocaten is ontzegd. Binnen de noodzakelijke restricties van het gevangenisregime kunnen zij vrij rondlopen en mogen zij studeren. Sommige van hen zijn door de bevoegde rechtbanken schuldig bevonden aan ernstige misdaden, waaronder het ombrengen van Israëlische burgers. Nog maar heel onlangs is trouwens een heel gezin (vader, moeder en drie kinderen van respectievelijk zes jaar, vier jaar en drie maanden) uitgemoord in Itamar, door zeer jonge daders die zelfs geen spoor van berouw tonen over de moorden. Dat zo'n mensen in de gevangenis eindigen is maar logisch. Het hoeft ook geen betoog dat dit in geen enkel opzicht vergeleken kan worden met de omstandigheden waarin Gilad Shalit gevangen is gezet.

Ook voor de zogenaamde 'administratieve aanhouding' bestaan goede redenen. De spreekster wijst er daarbij met name op dat Israël zich nog altijd in een situatie van conflict met zijn burens bevindt. Volgens haar zouden nochtans luttele drie woorden van de Palestijnse autoriteiten en van hun nieuwe vrienden van Hamas volstaan om aan die conflictsituatie een einde te maken. Ze spreken weliswaar over twee staten, maar vergeten daarbij te vermelden 'voor twee volkeren'. Zolang er vanwege de potentiële discussiepartners geen duidelijke blijk van erkenning voor de eigen Joodse staat is, blijft er een patstelling bestaan. Israël erkent het recht van de Palestijnen om hun staat op te bouwen, maar de Palestijnen blijken niet bereid datzelfde recht voor Israël te erkennen. Vooral Hamas – waarmee de Palestijnen samen een overheid willen opbouwen – heeft gezworen de staat Israël omver te werpen. Hoe kan men aanvaarden dat een regering met Hamas de Palestijnen zou vertegenwoordigen, terwijl ze openlijk affirmeren een lidstaat van de VN te willen omvergooien? Dat is echter de situatie waarmee we geconfronteerd worden.

Israël is klaar om de onderhandelingen te hervatten en hoopt dat ook de Palestijnen dat willen doen. Er werd een bouwmoratorium gevraagd in de nederzettingen en gedurende tien maanden heeft Israël zich daaraan gehouden. Maar de Palestijnen hebben in die tijd de onderhandelingen niet heropgestart. De situatie is dus een heel stuk complexer dan sommigen het willen voorstellen, benadrukt mevrouw Samash.

De VN-Veiligheidsraad heeft in een resolutie vastgelegd dat de situatie onomkeerbaar is en dat de onderhandelingen door moeten gaan. Het unilateraal uitroepen van een Palestijnse staat ware volgens de spreekster een stap terug. Het staat immers haaks op wat de VN-Veiligheidsraad heeft beslist. Bovendien herinnert mevrouw Samash eraan dat de Palestijnse staat al in 1988 werd uitgeroepen. Er is dus al een juridisch kader voor.

2. Bespreking: vragen en opmerkingen van de leden en antwoorden van de genodigden

Mevrouw *Fientje Moerman* wenst te vernemen hoe de sprekers de initiatieven van het Vlaams Parlement om stelling te nemen rond de bijzonder moeilijke situatie in hun gebied, beoordelen en inschatten.

Mevrouw *Leila Shahid* heeft ter zake een principieel standpunt. Als men ervoor kiest een verkozen lid van welk parlement dan ook te worden, aanvaardt men meteen ook een gedragscode die respect dicteert voor alle vormen van wetgeving en dus onder meer ook het Handvest van de Verenigde Naties. Ze meent dat het erom gaat verantwoordelijkheid op te nemen als verkozen burger. Dat opnemen van verantwoordelijkheid behelst ook het zich bezig houden met mensenrechtenschendingen, waar ook ter wereld. Ze verwijst daarbij heel in het bijzonder naar de snelle opeenvolging van gebeurtenissen in de Arabische wereld. Van Jemen over Syrië, over Tunesië, Egypte en Libië komen mensen op voor hun democratisch recht om deel te mogen hebben aan een democratisch regime, geleid door democratische regeringen.

De spreekster benadrukt daarbij dat het in deze niet enkel het Westen is dat naar de Arabische wereld kijkt, het omgekeerde gebeurt even goed. Men wil zien of de Westerse wereld één en dezelfde vuistregel hanteert voor iedereen, ongeacht huidskleur, religie, etnische achtergrond of taal. Het hoeft daarbij geen betoog dat een bezetting, met name door militaire overheden, een duidelijke schending vormt van het internationale recht. Palestina wordt al 44 jaar bezet. En alles wat hier besproken wordt is het rechtstreekse gevolg van die bezetting. Het is volgens mevrouw Shahid dan ook het volste recht van de parlementsleden om zich hierover een opinie te vormen.

Het voorstel van resolutie om een Palestijnse staat te ondersteunen is goed, maar het ware nog beter mocht er een resolutie komen waarin men steun geeft aan de principes van het internationaal recht die het Palestijnen en Israëli's mogelijk moet maken om hun recht om in vrede samen te leven uit te oefenen. Vrede sluiten met de Palestijnen is een eerste voorwaarde voor de Israëli's om vrede te krijgen, stelt mevrouw Shahid. Er bestaat volgens haar daarvoor een 'window of opportunity' omdat de genoemde VN-resoluties een toekomst bieden aan beiden. De Israëli's hebben echter al een internationaal erkende staat. De Palestijnen werd in 1974 een staat beloofd, maar ondertussen zit men nog altijd maar in het stadium van de onderhandelingen. De echte onderhandelingsfase – met deelname van Amerikanen, Russen, Europeanen en Arabieren – begon al meer dan 20 jaar geleden, met name in 1991 in Madrid. In 1993 kwamen er bilaterale onderhandelingen in Oslo. Sindsdien is er voortdurend onderhandeld, maar wordt er geen vooruitgang meer geboekt, stelt de spreekster. Het is dan ook duidelijk dat er hulp nodig is, in de vorm van steun en initiatieven op politiek niveau of inzake veiligheid en economie. Het mogelijk maken van het vreedzaam samenleven van Palestijnen en Israëli's is overigens van belang voor het geheel van de wereldgemeenschap. Zo niet valt te vrezen dat er een dag komt waarop er aan geen van beide kanten nog partners kunnen worden gevonden om vrede mee te bewerkstelligen. Betrokkenheid ten behoeve van internationale gerechtigheid en internationaal recht vormt dus wel degelijk een bijdrage tot de vrede, vindt de spreekster.

Mevrouw *Tamar Samash* herinnert eraan dat de 'bezette gebieden' bestaan sinds 1967, toen ze tijdens de Zesdaagse Oorlog veroverd werden op Jordanië dat de Westelijke Jordaanoever bezet hield sinds 1948. De oprichting van een Palestijnse staat was tot dan, en ook nog een hele tijd daarna, echter niet aan de orde. De hele kwestie kwam pas aan de orde toen Israël in 1980 formeel zijn soevereiniteit over het geheel van Jeruzalem (dus ook het eveneens in 1967 veroverde Oost-Jeruzalem) affineerde. De daaropvolgende plannen voor twee gescheiden staten, een Joodse en een Palestijnse, werden verworpen door de Arabische wereld. Israël heeft in principe nochtans geen probleem met de oprichting van een Palestijnse staat in wat men doorgaans aanduidt als de bezette gebieden. Die terminologie verwijst trouwens naar de demarcatielijnen die in 1967 zijn uitgezet. Echte

grenzen zijn er daar echter nooit geweest. Voor mevrouw Samash spreekt het dan ook voor zich dat er besprekingen moeten komen over gedetailleerd uitgetekende grenzen. Een omvattend vredesakkoord vergt doorgedreven onderling overleg. Ze stelt dat een unilaterale afkondiging van een Palestijnse staat een schending van de onderlinge akkoorden zou inhouden. Er bestaan namelijk wel degelijk akkoorden tussen Palestijnen en Israëli's: de interimovereenkomst uit 1995, de kaderovereenkomst die erkend is door de internationale gemeenschap, de VN-Veiligheidsraadresoluties 242 en 1850 en de zogenaamde 'road map'. Er zijn dus voldoende referentiekaders, meent de spreker. Van Israëli's kant zou men dan ook liefst van al weer aanknopen met de besprekingen. Internationale steun voor dergelijke onderhandelingen is daarbij belangrijk, zolang het maar niet gaat om steun voor de unilaterale afkondiging van een Palestijnse staat.

De heer *Lukas Van Der Taelen* stelt dat, om een betekenisvolle bijdrage te leveren aan het naderbij brengen van een oplossing voor een van de belangrijkste en langstduurende problemen ter wereld, dit parlement zich er zeker moet voor hoeden om de allures aan te nemen van een soort subsituut voor de VN-Veiligheidsraad. Zulks ware zonder meer misplaatst en zou ook geen zoden aan de dijk zetten. In eerste instantie komt het hem voor dat men vooral goed moet luisteren naar alle betrokken partijen.

Het lid merkt verder op dat hij, *mutatis mutandis*, toch wel enige gelijkenissen ziet tussen wat er in het Midden-Oosten gebeurt en wat er in België gebeurt. In België leidt de communautaire kwestie telkens weer tot dubbelzinnigheden tussen de beide gemeenschappen, en dan vooral voor wat de erkenning en de betekenis van de taalgrens betreft. Het blijft dan ook moeilijk om wat dan ook te veranderen zolang er politieke partijen zijn die in wezen weigeren om de grenzen van het Vlaamse Gewest te erkennen. Wat hem bij de kwestie van de erkenning van de staat Israël brengt.

In het door de heer Roegiers ingediende voorstel van resolutie wordt er ter zake nog gerefereerd aan de PLO, die volgens de heer Van Der Taelen ondertussen toch al enigszins tot de geschiedenis behoort. Hamas daarentegen, heeft de staat Israël nog altijd niet erkend. Dat biedt voor de haviken in de Israëli's regering het argument bij uitstek om een abjecte kolonisatiepolitiek te blijven voeren, stelt het lid. Hij wenst te vernemen welke toegevingen zijn gedaan in de overeenkomst die recent werd gesloten tussen Fatah en Hamas. Heeft men inderdaad aanvaard dat men er principieel van uitgaat dat Israël niet langer erkend wordt? Is er begrip vanuit de meer verlichte Palestijnse kant om te durven toegeven dat er sinds de bouw van een muur tussen de Palestijnse gebieden en Israël effectief geen zelfmoordaanslagen meer zijn geweest in Israël? Hij veronderstelt dat ook vertegenwoordigers van de Palestijnse beweging zulks geen negatieve evolutie kunnen vinden. Die zaken intrigeren het lid. Hij leerde immers al lang dat er bij internationale conflicten in wezen geen goede of slechte kant is, maar wel meestal twee volkeren die zo op elkaar lijken dat ze quasi gedoemd zijn om samen te leven. Ook daar trekt hij een parallel met België.

De heer Van Der Taelen gaat ervan uit dat men hoe dan ook tot een tweestatenoplossing zal moeten komen. Hij hoopt dat men dan ook afstand kan nemen van zeer kwetstende uitspraken en oordeelsvorming. De geschiedenis kan niet meer teruggedraaid worden. Wat gebeurd is, is gebeurd, stelt hij. Hij meent te mogen vaststellen dat alle sprekers in de commissie wel degelijk van goede wil zijn. Er moet opgeruimd worden aan beide kanten. De kolonisatiepolitiek van Israël moet een halt worden toegeroepen en tegelijk moet men aan Palestijnse kant afstand leren nemen van Hamas. Die laatste blijft verwerpelijke uitdrukkingen hanteren als het om Israëli's gaat – zoals dat men ze de zee moet indrijven – en weigert pertinent de staat Israël te erkennen. Om vooruitgang te kunnen boeken is er dus bereidheid nodig van beide partijen om afstand te nemen van hun meest extreme vleugels, meent het lid.

Mevrouw *Leila Shahid* hoopt dat de heer Van Der Taelen slechts schertst toen hij de conflicten over de taalgrens in België vergeleek met de vreselijke realiteit van de grenzen

tussen Israël en Palestina. Ze benadrukt dat de Palestijnen al 44 jaar onder Israëlische bezetting leven. Israël erkent in geen enkel opzicht de Palestijnse staat. Zijzelf en haar regering worden door de Israëlische overheid, hier nochtans vertegenwoordigd door haar ambassadeur, als dusdanig helemaal niet erkend. Het treft haar ook dat de heer Van Der Taelen de PLO als voorbijge geschiedenis betitelde. Zulks is geenszins het geval. De PLO doet het zelfs zo goed dat Hamas zich erbij wil aansluiten. Dit zou trouwens slechts mogelijk zijn indien ze de beslissingen van de PLO erkennen evenals de akkoorden die – onder het toeziende oog van de wereldgemeenschap – kunnen worden getekend. De spreekster hoopt in elk geval dat het land van de heer Van Der Taelen nooit terechtkomt onder een militair bewind als datgene dat de Palestijnen moeten ondergaan.

Mevrouw Shahid stelt verder dat de door het lid aangehaalde uitdrukking ‘de zee in drijven’ zelfs het voorwerp heeft uitgemaakt van een officieel onderzoek, maar dat niemand die uitspraak heeft kunnen traceren. Dit voorstellen als officiële doctrine, slaat dus nergens op. De Palestijnen stellen wel degelijk een tweestatenoplossing voor. Dat impliceert de erkenning van Palestina als onafhankelijke staat. Op 15 november 1988 werd verklaard dat de Palestijnen een staat wensen op te richten op de Westelijke Jordaanoever en in de Gazastrook, met als hoofdstad Oost-Jeruzalem. Over die gebieden kan in september de erkenning worden geboden door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties. Mevrouw Shahid benadrukt dat daarover is onderhandeld en dat dat dus wel degelijk deel uitmaakt van de rechten van de Palestijnen. Ze wijst er dienaangaande ook nog op dat de Israëli's nooit een dergelijke goedkeuring hebben gevraagd toen ze de eigen staat afkondigden.

Een eigen staat vormt onmiskenbaar een recht, stelt de spreekster. Daarom vragen de Palestijnen in september ook om een expliciete erkenning. In Oslo ging het volgens haar om vestiging in en om Jeruzalem, over grenzen, veiligheid en water. Maar het ging uitdrukkelijk nog niet om toelating voor de Palestijnen om soeverein te leven. Dat vormt nochtans een fundamenteel recht voor ieder mens.

Israël moet kiezen, oppert mevrouw Shahid. Als het twee staten wil, dan moet het zijn troepen terugtrekken uit de Westelijke Jordaanoever, de Gazastrook en Oost-Jeruzalem. Dan is er een Palestijnse staat die kan bestaan naast Israël. Dat laatste is door de Palestijnen in 1988 trouwens erkend, met de grenzen van 1967. De spreekster richt zich tot mevrouw Samash en stelt dat alleen die grenzen door de hele wereld erkend zijn.

Een andere mogelijkheid bestaat erin één binationale staat te vormen, waarbinnen de Palestijnen dan gelijke rechten moeten hebben als diegene die nu gelden voor Joodse burgers. Het spreekt voor zich dat er in dat geval geen sprake meer kan zijn van een ‘Joodse’ staat.

Overigens is mevrouw Shahid ervan overtuigd dat er zelfs met twee soevereine staten nooit sprake zal kunnen zijn van echte gelijkwaardigheid. De Westelijke Jordaanoever, Oost-Jeruzalem en Gaza vertegenwoordigen immers maar een luttele 22 percent van wat oorspronkelijk Palestijns was, vóór Israël een staat oprichtte.

Mevrouw Shahid benadrukt verder dat niemand de Vlaamse parlementsleden vraagt om beslissingen te nemen in de plaats van de Palestijnen. Haar volk wil alleen het recht om vrij en soeverein te zijn én heeft reeds veel eerder de Israëlische staat erkend. De Palestijnen zijn dan ook ten volle overtuigd van de rechtmatigheid van hun vraag tot erkenning.

Het moge verder ook duidelijk zijn dat het onmogelijk is om ten eeuwigden dage in een oorlogsgebied te blijven wonen. Al hebben de Israëli's alle mogelijke wapens en vormen ze allianties met de NAVO, dan nog biedt hen dat op termijn geen toekomst. Die krachten binnen de Israëlische samenleving die oog hebben voor de Palestijnse opinie, geven de Palestijnen voorsnog het gevoel dat er wel degelijk een oplossing mogelijk is.

Afsluitend drukt mevrouw Shahid nog de hoop uit dat de problemen rond de taalgrenzen in België insgelijks ooit tot het verleden zullen behoren.

Mevrouw *Tamar Samash* verwijst naar het feit dat Belgische vrienden haar vier jaar eerder hadden aangeraden een voorbeeld te nemen aan de manier waarop België met zijn dualiteit omging. Dat doen ze intussen – na een paar honderd dagen regeringsformatie – niet meer, stelt de spreekster. Overigens zou men er in Israël ongetwijfeld voor tekenen, mochten er daar met de tegenpartij maar even weinig, of even kleine, problemen zijn als in België.

Na die korte inleiding wil ze eerst en vooral iets rechtzetten. De Palestijnen hebben volgens mevrouw Samash namelijk Israël niét erkend in 1988. Alles was bijzonder ambigue gesteld. De spreekster leest in het Frans de betreffende passage voor: “Le Conseil National Palestinien, au nom de Dieu, et au nom du peuple palestinien, proclame l’établissement de l’état de Palestine sur notre terre palestinienne, avec pour capitale Jerusalem.”. Het begrip ‘notre terre palestinienne’ omvat volgens haar wel degelijk het geheel van het voormalige Palestina, dus inbegrepen het Israëlische grondgebied. In de onafhankelijkheidsverklaring van de Palestijnse staat van 1988 wordt zelfs nergens de benaming Israël in de mond genomen. Er is alleen sprake van de Joodse staat, zoals opgericht door de VN-scheidings-resolutie.

Mevrouw Samash vervolgt dat Israël zich volledig uit de Gazastrook heeft teruggetrokken en zich ook ten volle bereid heeft getoond om het Palestijnse grondgebied te verlaten. Tegelijk trok het zich ook terug uit vier Palestijnse dorpen in Judea en Samaria. Men hoopte dat dit een eerste stap zou zijn naar een betere verstandhouding met de Palestijnen en van een eigen en positieve ontwikkeling van het volk in Gaza. Hamas nam de Gazastrook enkele jaren later echter over, verdreef alle Fatah-mensen en richtte er een staat op die door terrorisme gedreven wordt. Het hoeft dan ook niet te verbazen dat de Israëli’s er sindsdien niet echt meer op vertrouwen dat het teruggeven van grondgebied aan de Palestijnen positieve gevolgen sorteert. Er wordt integendeel gevreesd voor aanvallen met Qassam-raketten vanop die teruggegeven gebieden.

Om overleg te kunnen plegen moet er overigens een sterke Palestijnse overheid zijn. Discussie en dialoog zijn ter zake de kernwoorden waarop ook internationaal altijd is aangedrongen. De situatie tussen Israël en de Palestijnen is in elk geval een heel stuk gecompliceerder dan die in België, herhaalt mevrouw Samash. Ze is er rotsvast van overtuigd dat er een uitweg is en komt, maar vraagt om tijd en de nodige hulp om tot een vreedzaam akkoord te komen.

De heer *Frank Creyelman* meent dat het Vlaams Parlement ook voor grote wereldproblemen de nodige aandacht moet hebben. Elke vorm van invloed, hoe klein ook, is volgens het lid van belang.

Het lid licht voor mevrouw Shahid toe dat het voorstel van resolutie over Gilad Shalit zich specifiek op dat geval toespitst omdat het om een gijzeling gaat. Hij stelt dat er allicht heel wat Palestijnen in Israëlische gevangenissen verblijven, maar gaat ervan uit dat zij een normale behandeling krijgen. Israël respecteert de mensenrechten, oppert de heer Creyelman.

De Palestijnse Autoriteit betreurt volgens mevrouw Shahid de gijzeling van Gilad Shalit. Wat heeft ze al ondernomen om er een einde aan te maken?

De Vlaams Belangfractie is voorstander van een tweestatenoplossing en een soevereine Palestijnse staat. De heer Creyelman citeert echter de president van de Palestijnse Autoriteit, de heer Mahmoud Abbas, die stelde dat, als er een staat met de naam Palestina zou komen, men dan geen enkele Israëli binnen die grenzen zou dulden. Het lijkt hem met dergelijke standpunten quasi onmogelijk om tot resultaten te komen.

Ten aanzien van mevrouw Samash stelt hij dat de grenzen van vóór 1967 door diverse Israëlische diplomaten de ‘Auschwitz-linie’ genoemd worden. Wat zijn de mogelijke veiligheidsgevolgen voor Israël bij een terugkeer naar die grensafbakening?

In mei 2011 stelde premier Netanyahu in zijn toespraak voor het Amerikaanse Congres dat vrede niet kan worden opgelegd, maar onderhandeld moet worden. Het lid neemt daarom aan dat een unilateraal optreden van de Palestijnse autoriteit in september een stap terug kan betekenen in het hele vredesproces. Wat zouden mogelijk de gevolgen kunnen zijn van een unilateraal uitroepen van de Palestijnse staat op basis van de grenzen van 1967?

Mevrouw *Leila Shahid* verbaast zich over het aangehaalde citaat van president Abbas. Ze stelt dat er tijdens de onderhandelingen zelfs is gepraat over mogelijke bewoning van nederzettingen in gebieden onder Palestijnse soevereiniteit, weliswaar onder voorwaarde van erkenning van die soevereiniteit. Dat vormt geen probleem. Men wil geen islamitische staat, geen joodse staat, geen christelijke staat, maar een seculiere staat waarin iedereen die de vigerende staatsrechtelijke beginselen respecteert, vrij is zich te vestigen.

De spreekster heeft op zich geen problemen met het voorstel van resolutie rond Gilad Shalit, maar begrijpt niet dat niet dezelfde inspanning wordt geleverd voor de Palestijnse gevangenen in Israël.

Ze kan ook niet bevatten dat de voorzitter van deze commissie er voetstoots van uitgaat dat Israël altijd de mensenrechten respecteert. Wel integendeel. Het treedt al 44 jaar de rechten van de Palestijnen met de voeten, met name het recht op onderwijs, verzorging, vrijheid van beweging, politieke organisatie of vakbondsvorming. Een militaire bezetting van meer dan 44 jaar kan niet blijven duren zonder de rechten van de betrokken burgerbevolking te schenden. Mevrouw Shahid meent dat het daarom alleen al aangewezen ware mocht er een voorstel van resolutie worden goedgekeurd dat ertoe strekt alle politieke gevangenen in Israël vrij te laten. Ze verwijst daarbij met name naar de 211 politieke gevangenen die zelfs nog nooit contact hadden met een advocaat. Het verbaast de spreekster dat de ambassadeur van Israël de concrete inhoud van de term ‘administratief aangehouden personen’ blijkbaar niet kent.

De administratieve arrestatie is een excuus om mensen gevangen te zetten zonder voorgeleiding voor een rechtbank of bijstand van een advocaat, stelt ze. Niet alleen Gilad Shalit krijgt geen familie te zien. Dat geldt net zo goed voor 621 gevangenen uit Gaza die in Israëlische gevangnissen vertoeven. Dat is een schending van de Conventie van Genève, verklaart mevrouw Shahid. Bij een bezetting mag men volgens dezelfde verdragen bovendien geen gevangenen overplaatsen naar het grondgebied van de bezetter, terwijl er ondertussen maar liefst 5400 Palestijnen in Israël vastzitten. Ook zij ondergaan dus hetzelfde lot, behalve dat ze zijn vastgezet door een zogenaamd ‘respectabel’ land, dat zogenaamd respect voor de mensenrechten zou opbrengen.

Mevrouw Shahid onderstreept verder nogmaals dat het niet de Palestijnse Autoriteit is die Gilad Shalit vasthoudt, maar wel Hamas. Zij hebben de voorwaarden voor vrijlating via diverse kanalen bekendgemaakt. De relatie met Hamas is niet van die aard dat men hen kan verplichten tot zijn vrijlating. Bovendien weet niemand waar men hem gevangen houdt, zelfs de Israëlische geheime dienst niet. De Palestijnse Autoriteit zou het echter de moeite vinden om tot een uitwisseling te komen van Gilad Shalit en de Palestijnse gevangenen.

Met betrekking tot respectievelijk Gaza en de hoger aangehaalde verklaring van president Abbas, vindt mevrouw *Tamar Samash* het gewoon ondenkbaar dat men als Israëli niet binnen de grenzen van een Palestijnse staat zou mogen leven. Dat het daarbij natuurlijk om burgers moet gaan, hoeft volgens de spreekster overigens geen betoog. De uitspra-

ken van president Abbas doen haar in elk geval twijfelen aan de bereidheid tot vrede aan Palestijnse kant. Volledigheidshalve geeft ze nog mee dat de omgekeerde situatie geen problemen schept. Ongeveer 20 percent van de Israëli's zijn Arabieren, die ook stemrecht hebben voor het Israëlische Parlement.

De spreekster weet niet exact waarop de commissievoorzitter zinspeelt met de verwijzing naar Auschwitz, maar begrijpt wel de achtergrond. Israël is opgericht, niet naar aanleiding van Auschwitz, maar ondanks wat zich daar afspeelde. De droom van een Joodse staat bestond al veel vroeger dan WO II, verklaart mevrouw Samash. Er waren al honderden jaren Joden in wat men Palestina noemt en wat Israëli's het Beloofde Land noemen. De angst van Israël leeft voor wat zich bij een terugkeer naar de grenzen van vóór 1967 aan de andere kant van die grens zal bevinden. De grenzen waarvan sprake zijn bovendien betwist, stelt de spreekster. Ze stelt dat men vreest opnieuw aangevallen te worden door mensen die hen liever kwijt dan rijk zijn. De Israëli's willen hun toekomst en lot zelf in handen nemen en niet afhangen van anderen die dan beslissen wat er gebeurt met de Joodse staat.

De basisprincipes van het vredesproces en de internationaal aanvaarde kaders daarvoor worden ondermijnd door een eenzijdig uitroepen van de Palestijnse staat, stelt mevrouw Samash. Het voegt niets toe en zou volgens haar de bestaande conflicten alleen maar verergeren. Terugkeren naar de onderhandelingstafel wordt dan nog moeilijker.

Mevrouw *Leila Shahid* reageert dat in geen enkele overeenkomst het engagement genomen werd dat de Palestijnen geen eigen onafhankelijke staat zouden uitroepen, laat staan dat er afspraken zouden zijn over wanneer of hoe dat zou moeten gebeuren. Nergens staat dat daarover overleg gepleegd moet worden met de Israëlische bezetter, de VS, of de EU. Er is dan ook geen sprake van een schending van welkdanig akkoord ook, stelt de spreekster. Men heeft zich ertoe verbonden om naar een oplossing voor alle problemen te zoeken. Ze zegt dat men aan Palestijnse kant echter steeds sterker de indruk krijgt dat men – door het bouwen van nederzettingen en muren en door de aanleg van ringwegen – onverstoord verdergaat met het afnemen van land van de Palestijnen. De enige manier om het grondgebied dat ooit de Palestijnse staat zal worden te beschermen, lijkt om de Israëlische bezetter en alle andere landen ervan te overtuigen dat het grondgebied in kwestie geen wingewest van Israël is.

Toen Israël erkend is overeenkomstig de grenzen van 1967, was dat geen onderdeel van de regeringsverklaring, maar gebeurde zulks in een officiële brief, ondertekend door de toenmalige staatshoofden Rabin en Arafat. Dat vormde de basis voor de onderhandelingen in Oslo, stelt mevrouw Shahid. De Palestijnen hebben geheel vrijwillig de staat Israël erkend, herhaalt ze.

De Palestijnse Autoriteit richt zich dra tot de VN, niet om toestemming te vragen, maar omdat men denkt dat deze stap de Palestijnse kant beter in staat zal stellen om verder te onderhandelen. Erkenning is ook geen garantie voor een einde van de bezetting, stelt mevrouw Shahid. Het is volgens haar wel zaak om te leren uit de fouten en het feit dat de onderhandelingen van de afgelopen 20 jaar geen reële resultaten opleverden. Als onderdeel van het democratische bestel van dit land, heeft ook het Vlaams Parlement een eigen zeg – hoe klein die ook moge zijn – in hoe die onderhandelingen efficiënter kunnen worden, vindt mevrouw Shahid. Vanuit Palestijns oogpunt meent men dat een grotere doeltreffendheid bekomen wordt door Israël aan zijn verplichtingen te herinneren, met name met de basisbepaling uit resolutie 242 van de VN-Veiligheidsraad, dat het bezetten van grondgebied met militaire middelen onwettig is. Dat schetst de bestaande situatie, besluit mevrouw Shahid.

De heer *Lukas Van Der Taelen* verduidelijkt dat de parallel met de Belgische situatie puur de symboliek moet dienen. Hij beseft ten volle dat er geen echt vergelijkbare factoren zijn.

De enige parallel is dat een grens een grens is, of die nu gewelddadig is of niet. Mensen kijken naar elkaar over die grenzen heen, grenzen scheppen samenlevingsproblemen. Alle grenzen delen in dat opzicht dezelfde kenmerken. Hij is blij dat die problemen in België op een vredelievende wijze opgevangen kunnen worden.

Het lid erkent dat Israël geen vlekkeloos parcours heeft afgelegd wat betreft het respecteren van de mensenrechten, maar tegelijk stelt hij dat het dan ook niet bepaald gewelddoos is aangepakt door zijn burens, die een bewuste politiek van bomaanslagen hanteerden.

De heer Van Der Taelen stelt dat Israël vaak wordt verdedigd vanuit de liefde voor de democratie en het respecteren van de beginselen van de democratische rechtsstaat. Hij betreurt dat de Palestijnse afgevaardigde het hier moet hebben over onder meer de administratieve detentie omdat zulks doet denken aan Guantanamo-toestanden in de VS. Dat is een kwalijke evolutie die op termijn de positie van Israël verzwakt omdat het toelaat dat dergelijke toestanden ontstaan. Als Israël zelf schade toebrengt aan het benijdenswaardige statuut van democratische rechtsstaat in het Midden-Oosten, dan gaat het niet goed. Waarom laat de Israëlische staat toe dat er zo'n substatuten bestaan van administratieve detentie tot gevangenen die noch familie noch advocaat te zien krijgen?

Mevrouw *Tamar Samash* legt uit dat wie administratief wordt aangehouden (en op grond daarvan gevangen wordt gezet, dan wel onder huisarrest wordt geplaatst), precies in dat statuut wordt geplaatst opdat ze geen bedreiging zouden vormen voor de Israëlische veiligheid. Niemand kan immers ontkennen dat er in Israël een groot veiligheidsprobleem bestaat, onderstreept de spreker.

Ze stipt voorts aan dat Israël al heel wat strategische toegevingen heeft gedaan met het oog op vrede. Een voorbeeld daarvan is onder meer de teruggave van de Sinai aan Egypte om vrede te bewerkstelligen. Het feit dat Israël dat doet, bewijst volgens mevrouw Samash dat het bereid is om land in te ruilen voor vrede. Het antwoord daarop kwam echter in de vorm van raketaanvallen en bomaanslagen vanuit Gaza en Libanon. Hoewel er van Israëlische zijde uit dus wel degelijk toegevingen zijn gedaan, is het geweld nooit opgehouden. In het licht daarvan verwacht Israël dan ook toegevingen van de Palestijnse Autoriteit. Het feit dat ze eenzijdig de Palestijnse staat willen uitroepen, bewijst voor Israël dat ze geen belang meer hechten aan onderhandelingen, maar de bal in het kamp van de internationale gemeenschap leggen. Israël wil de internationale gemeenschap betrekken bij onderhandelingen, maar de Palestijnen misbruiken die om druk te zetten, meent mevrouw Samash.

Mevrouw *Leila Shahid* oppert dat de heer Van Der Taelen minstens een drietal obsessies heeft. In eerste instantie zijn dat symmetrie of parallellen. Hij vindt het immers nodig om het altijd over de twee kanten te hebben. Er is in deze echter helemaal geen sprake van enige symmetrie, stelt ze, want het gaat om een bezetter en een bezet gebied. Dat symmetrie-idee moet het lid dus absoluut loslaten, stelt ze. Er is een militaire bezetter, een bezettend leger, en een overheid die daarvoor verantwoordelijk is; dat kan niet worden ontkend. Eenmaal er definitief een rechtvaardige vrede gesloten wordt, zal men van Palestijnse kant met plezier Israël's uitnodigen om daar te wonen, besluit ze.

Daarnaast heeft de heer Van Der Taelen het steeds over de oorlogen waarvan Israël het slachtoffer is geworden. In 1948 en 1956 heeft Israël militair gewonnen, maar het heeft zich onder internationale druk moeten terugtrekken. In 1967 veroverde het de bezette gebieden. In 1973 was er geen militaire overwinnaar. Voorts herinnert mevrouw Shahid aan de Israëlische interventies in Libanon in 1982 en 2006. En dan was er zeer recent nog de oorlog in Gaza. In het licht daarvan betwijfelt de spreker heel sterk of men Israël als slachtoffer mag bestempelen. Hoewel het land zwaar investeerde in zijn leger, loste dat volgens mevrouw Shahid het onveiligheidsprobleem van de Israëlische bevolking niet op. Militaire investeringen alleen zullen trouwens nooit veiligheid kunnen brengen. Ze erkent

de oprechte angst van wie de holocaust heeft meegemaakt, maar stelt tegelijk dat angst geen toekomst garandeert.

Een laatste obsessie van het lid is volgens mevrouw Shahid gelegen in het maken van vergelijkingen. Ze stelt dat het zeer zeker niet gaat om eender welke soort grenzen. Het tragische aan de situatie tussen de Israëli's en Palestijnen is dat de tegenpartij moet erkennen dat ze leven op een grondgebied dat aan twee volkeren toebehoort. In principe zou men zelfs kunnen komen tot gelijk welke grenzen, mits de volkomen gelijkwaardigheid in rechten maar vaststaat. Vergelijken is fout, besluit mevrouw Shahid. Er zijn aan beide kanten voldoende mensen die weten dat een win-winsituatie mogelijk is in de vorm van een twee-statenoplossing. Daartoe moet men wel aanvaarden dat zulks onmogelijk is in een context van militaire bezetting en permanente schending van de rechten van de Palestijnen.

De heer *Johan Verstreken* is ervan overtuigd dat de meeste Israëli's en Palestijnen echt vrede willen. Hij stelt dat er aan beide kanten slechts een klein percentage extremisten is. Zolang zij echter de kans krijgen om hun ding te blijven doen, is er geen kans op vrede, meent het lid.

Het lid denkt dat, hoe klein de bijdrage van de voorstellen van resolutie ook mag zijn, hij het al een hele prestatie vindt dat beide partijen intussen vreedzaam aan één tafel kunnen zitten en erover kunnen praten, terwijl dat in de vorige legislatuur niet kon. Elke stap is een stap in de goede richting, hoe klein ook, vindt de heer Verstreken. Hij had ook niet anders verwacht dan dat er nog onenigheden zouden zijn.

Hij wijst erop dat vooral ook de concrete problemen zorgen baren: de muren, de nederzettingen, de steeds verplaatste grenzen, Jeruzalem als hoofdstad van één of van beide staten, de Gazastrook. Hij stelt dat wat hij tijdens een bezoek in Gaza heeft gezien, een van de meest aangrijpende en dramatische dingen was uit zijn hele leven. Het lid stelt dat hij ergens wel kan begrijpen dat wie daar moet leven, een bomgordel omgespt, al keurt hij het resoluut af. Hoe lost men dat allemaal op? Hij hoopt dat het proces van kleine stappen in de goede richting wordt doorgezet. Ontvoeringen en raketaanvallen acht hij daarbij zonder meer uit den boze. Hij hoopt op vrede voor iedereen.

Mevrouw *Leila Shahid* is het met het lid eens over wat zij als het grondgebied van een Palestijnse staat beschouwen: de Westelijke Jordaanoever, de Gazastrook en Oost-Jeruzalem. Gaza vormt een onafscheidelijk deel van de Palestijnse staat stelt ze, en kan daar dus niet los van gezien worden. Ze herinnert ten overvloede aan de verschrikkelijke Israëlische militaire operatie tegen Gaza en de mensen daar, met ongeveer 1400 burgerslachtoffers tot gevolg. In tegenstelling tot wat Israël beweert was die operatie, qua resultaat, niet primair tegen Hamas gericht, dat onder zijn strijders slechts een 15-tal slachtoffers telde. Ongeveer 30 percent van de burgerslachtoffers waren dan nog eens kinderen. Ze is recent in Gaza geweest en stelt dat het er erger aan toe is dan na het einde van de bezetting, na Oslo. Toen was er hoop en werd er heropgebouwd. Na een belegering van intussen vier jaar, blijkt de burgerbevolking het grote slachtoffer.

En dat heeft volgens de spreker niets te maken met het feit dat Hamas er de macht heeft gegrepen. Het gaat om een collectieve bestraffing. Zo mag men onder andere zijn familie in de Gazastrook niet bezoeken. Dergelijke collectieve bestraffing is verboden volgens de Conventie van Genève. Politiek is het daarnaast gewoon ook dom, meent mevrouw Shahid, want het heeft de positie van Hamas versterkt in plaats van verzwakt. De EU besliste dat het de blokkade van Gaza opgeheven wilde zien. De Israëlische respons was dat men bereid was iets meer goederen toe te laten. De voor iedereen zichtbare waarheid luidt dat de omgeving zonder normaal economisch leven nooit echt leefbaar kan worden, oppert mevrouw Shahid. Zolang het bij bijstand en hulp blijft, kan men geen echte doorbraak verwachten. De doorgang in Rafah tussen de Gazastrook en Egypte is intussen geopend voor de bevolking. Alle goederen komen echter nog steeds verplicht via Israël

en de vier Israëlische doorgangen blijven nog steeds gesloten. Het akkoord van 2005 dat ook door de VS gesteund wordt, over vrije verkeer van goederen en toegang, werkt niet, verklaart mevrouw Shahid. Het gaat dan ook niet op om alle elementen van de tragische situatie apart te bekijken. Alles maakt in zijn geheel deel uit van één extreem problematische situatie, met name een veel te lang aanhoudende bezetting, met een machtsevenwicht dat momenteel in het voordeel van de bezetter is. Dat kan alleen resulteren in nog meer radicalisme en geweld. Het is daarom aan de bezetter om de nodige politieke keuzes te maken, besluit mevrouw Shahid haar betoog.

Mevrouw *Tamar Samash* verklaart dat het beleg van Gaza is ontstaan tussen twee partijen die op voet van oorlog leefden. Israël alleen had geen toegang tot Gaza. De belegering gebeurde overigens net zo goed door de Egyptische staat. Het conflict dat Israël had, was met Hamas, dat door de hele wereld als een terroristische organisatie wordt gezien. Zolang het de voorwaarden van de internationale gemeenschap niet aanvaardt, met name om de terreur stop te zetten, Israël te erkennen en eerdere aangelegende verbintenissen – in casu die van de Palestijnse overheid – te honoreren, blijft Israël in oorlog met Hamas.

Dat de situatie in Gaza niet bepaald het aards paradijs is, erkent mevrouw Samash. Ze stelt dat er anderzijds echter wel nieuwe hotels in aanbouw zijn en wijst op de vele bouwwerken die er in aanleg zijn. Er lopen 121 nieuwe projecten onder leiding van de internationale gemeenschap en er stromen wel degelijk commerciële en internationale goederen door naar Gaza, oppert de spreekster. Dat gebeurt via vrachtverkeer dat de oversteek maakt naar een deel van de wereld dat in oorlog is met Israël. Mensen uit Gaza krijgen desgevallend ook een medische behandeling in Israël, een staat die ze haten, verklaart ze nog. Daarbij onderstreept ze nogmaals de complexiteit van de situatie. Mevrouw Samash herinnert eraan dat Israël nog altijd in oorlog is met Hamas en vraagt dan ook begrip voor het feit dat haar land niet zomaar bereid is om het hoofd in de strop te steken.

II. TWEEDE DEEL VAN DE HOORZITTING

1. Uiteenzettingen door de genodigden

1.1. Uiteenzetting door mevrouw *Brigitte Herremans*

Mevrouw *Brigitte Herremans*, Midden-Oostenspecialiste bij Broederlijk Delen, verklaart dat haar uiteenzetting een andere teneur zal hebben dan die van de voorgaande sprekers. Ze zal zich met name beperken tot een aantal concrete feiten, zoals de bepalingen in het internationaal recht omtrent gevangenen, de (schending van de) rechten van Gilad Shalit, de Palestijnse gevangenen en de schending van hun rechten. Tevens wil ze dit alles situeren in de context van het noodzakelijke respect voor het internationaal recht.

In eerste instantie spreekt het voor zich dat een humane behandeling van gevangenen essentieel is en dit ongeacht hun status. Familierechten moeten gerespecteerd worden en foltering is uit den boze. Het verbaast mevrouw Herremans dat het ICRC hier niet meer vermeld werd, omdat het toch een cruciale organisatie is voor het faciliteren van het bezoek van gevangenen en correspondentie met familie. In het geval van Gilad Shalit zijn door het Comité een aantal zeer belangrijke problemen geconstateerd. Tegelijk werden ook andere mankementen vastgesteld zoals opschorting van bezoeken bij mensen uit de Gazastrook die zich in Israël in detentie bevinden.

Mevrouw Herremans wijst er daarna op dat Gilad Shalit geen krijgsgevangene is, maar een gegijzelde van Palestijnse gewapende groeperingen. Dat is een fundamenteel gegeven, stelt de spreekster, omdat de intentie bij gijzelneming belangrijk is. De intentie van de Palestijnse Popular Resistance Committees was iets in ruil te krijgen voor hun gijzelaar. Het weghalen van een krijgsgevangene uit oorlogsgebied, impliceert daarentegen het eli-

mineren van zijn slagkracht, maakt mevrouw Herremans de vergelijking. Een gijzeling is onder internationaal recht volkomen illegaal. Een aantal Palestijnse-Israëlische organisaties en Human Rights Watch brachten kort geleden een belangrijke boodschap naar buiten: “human beings are not bargaining chips”. Dat was duidelijk aan Hamas gericht, stelt de spreker. Het moest duidelijk maken dat Gilad Shalit recht heeft op een menswaardige behandeling en dat toegang van het Internationale Comité van het Rode Kruis gewaarborgd moet zijn. Ook moet hij brieven en correspondentie van vrienden en familie kunnen ontvangen. Het door Hamas ingeroepen veiligheidsargument wordt niet als geldig argument aanvaard. Ook dat moest uit die boodschap blijken.

Het belang van de situatie van Gilad Shalit en de reden waarom zoveel commentatoren in de Israëlische maatschappij erover schrijven, dient gesitueerd tegen de achtergrond van het feit dat de Israëlische samenleving danig gemilitariseerd is, waardoor iedereen zich met de toestand kan vereenzelvigen. Mannen doen er drie jaar verplichte legerdienst, vrouwen twee jaar en iedereen doet heel zijn verdere leven reservendienst. Gilad Shalit was bovendien de eerste Israëlische soldaat die door Palestijnse gewapende groeperingen gevangen werd genomen sinds 1994. In 2006 zelf, kort na de ontvoering van Gilad Shalit, heeft Hezbollah in het noorden van Israël bij de grens met Libanon, ook een poging tot gijzelneming gedaan en daarbij Israëlische soldaten gedood. Die snelle opeenvolging van feiten maakte een grote indruk op de Israëlische bevolking, temeer daar Israël zich sowieso altijd moreel verplicht ziet om alle soldaten terug te halen, zelfs als er daarbij mensen zouden sneuvelen.

De acties die door Israël werden ondernomen om de vrijlating van Gilad Shalit te bekomen zijn uitvoerig gedocumenteerd, stelt mevrouw Herremans. Ze zoomt er nog even op in. Onmiddellijk na de gijzelneming is Israël gestart met een reeks bombardementen in de Gazastrook en nam het parlementsleden van Hamas gevangen. In 2008 werd de operatie ‘Gegoten Lood’ opgestart. De bedoeling was om de raketaanvallen uit de Gazastrook te stoppen en om Gilad Shalit terug te halen. De internationale gemeenschap heeft geoordeeld dat het bij dit Israëlische optreden ging om een collectieve bestraffing van het Palestijnse volk, die in strijd was met het internationaal recht. Ook de blokkade van de Gazastrook werd als disproportioneel beschouwd.

Oorspronkelijk weigerde Israël om onderhandelingen te voeren over Gilad Shalit en wilde het unilateraal acties ondernemen. Het probeerde de druk op de Palestijnse kant op te voeren. Enkele dagen eerder nog zou premier Netanyahu verklaard hebben dat hij de Palestijnse gevangenen de mogelijkheid zou ontnemen om, bijvoorbeeld, te studeren. Doel is de psychologische druk opvoeren, stelt mevrouw Herremans.

De bemiddeling door Egypte en Duitsland loopt ondertussen zonder onderbreking verder, niet altijd zichtbaar, maar vooral achter de schermen. Cruciaal punt is de discrepantie tussen wat Israël maximaal bereid is te geven en wat Hamas minimaal wil krijgen. Het discours over het vrijlaten van gevangenen met bloed aan de handen ligt ook uitermate gevoelig in Israël. De lijsten van vrij te laten gevangenen zijn niet bekendgemaakt.

Naar aanleiding van de vijfde verjaardag van de gijzelneming van Gilad Shalit hebben president Sarkozy en bondskanselier Merkel een gezamenlijke verklaring afgelegd. De contouren van het akkoord zouden ongeveer gelijklopen met wat in december 2009 was vooropgesteld, net voor de gesprekken zijn afgesprongen: plusminus 1000 Palestijnse gevangenen die worden vrijgelaten en waarvan Hamas er ongeveer 450 aanduidt. De andere 550 zijn een gebaar vanwege Israël. Dit aantal is hoog, maar dient gezien te worden in het licht van het feit dat er in de loop van de hele bezettingsperiode (dus sinds 1967) meer dan 650.000 Palestijnse gevangenen zijn geweest. Meer dan 5300 Palestijnen zitten momenteel gevangen omwille van veiligheidsredenen. Heel wat zijn jonger dan 18 jaar. Palestijnen worden op 16 jaar als meerderjarig beschouwd. Er zijn trouwens ook gevallen bekend van 12-jarigen die berecht werden.

Administratieve detentie is onder internationaal recht slechts in zeer beperkte mate toegelaten. Dat betekent dus in essentie dat de gevangenen ofwel terecht, ofwel vrijgelaten moeten worden. Het is sinds de eerste intifada echter een in Israël wijd verbreide tactiek om de druk op de Palestijnen op te voeren, stelt de spreker. Maar ook na de tweede intifada, in 2000, werd er ruim gebruik van gemaakt. Zo worden in dorpen waar de muur gebouwd wordt vele jonge mannen administratief aangehouden om de druk op de hele gemeenschap in die mate op te voeren dat de protesten ophouden.

Volgens mevrouw Herremans is ook nog te weinig aan de orde gesteld hoe Israël met ongeveer 1500 militaire verordeningen het civiele leven regelt in de Gazastrook, waar Israël wel degelijk nog steeds verplichtingen heeft als bezettende macht, en de Westelijke Jordaanoever. Processen worden er gevoerd in militaire rechtbanken in bezet gebied. De standaarden van eerlijke rechtsgang worden onder geen beding gehaald, verklaart mevrouw Herremans.

Beschermde personen, in casu dus de Palestijnen, mogen niet worden overgebracht naar grondgebied van de bezettende macht, dat wil zeggen naar Israël. De 22 detentiecentra en gevangensissen die zich hoofdzakelijk in Israël bevinden, zijn zodoende in strijd met wat de vierde Conventie van Genève bepaalt. Familiebezoeken zijn vaak niet mogelijk door het gehanteerde systeem van permits. Palestijnen hebben permits nodig van het Israëlische leger om zich vrij te mogen verplaatsen van het ene naar het andere gebied, ook binnen de Palestijnse gebieden, en zeker naar Israël. De spreker heeft met vele mensen gepraat en moest vaststellen dat men nog amper de Gazastrook binnenkomt. Israël geeft momenteel bijzonder weinig permits. Velen klagen dat ze al jarenlang geen familie hebben kunnen bezoeken.

De condities van detentie zijn evenmin op internationale standaarden geënt. Toegang van advocaten kan vaak pas na lange tijd en is hoogst ontoereikend. Informatie, ook door juridische organisaties, is moeilijk te verkrijgen. Een comité van Israëlische advocaten die helemaal niet bezig waren met de bezetting, namen een kijkje in de Israëlische gevangensissen en stelden dat de omstandigheden mensonterend waren.

Er werden ook andere schendingen vastgesteld, zoals foltering en mishandelingen, waaronder slaapdeprivatie. Tussen 85 en 95 procent van de gevangenen wordt aan die techniek onderworpen. Ook eenzame opsluiting is een vaak gehanteerde techniek.

De hele Palestijnse samenleving voelt zich hierdoor getroffen omdat het vooral gaat om politieke gevangenen. Een aantal daarvan hebben wel degelijk bloed aan de handen, maar de overgrote meerderheid komen louter op voor het recht op vrije meningsuiting. Tekenend voor een en ander is dat de Israëlische mensenrechtenorganisatie B'tselem constateerde dat, mocht Israël dezelfde brede interpretatie van veiligheid hanteren ten aanzien van woorden en daden van Liked-leden, de helft ervan in de gevangenis zou vertoeven.

Palestijnse gevangenen spelen ook een belangrijke rol in het politieke leven omdat ze in de gevangenis vaak verder studeren en zich organiseren. Een figuur als Marwan Barghouti, bijvoorbeeld, speelt nog steeds een belangrijke rol, ondanks het feit dat hij gevangen zit. In 2006 hebben diverse Palestijnse fracties een akkoord (het zogenaamde 'Gevangenenakkoord') voorgesteld inzake Hamas. Het politieke leven is belangrijk in de gevangenis en de figuren die voor hun gevangenneming een rol speelden, blijven invloed uitoefenen. Palestijnen achten het dan ook van cruciaal belang om over politieke gevangenen tot een akkoord te komen. Israël beschouwt het onderwerp dan weer als controversieel en kaderend in het veiligheidsperspectief.

Voor nadere informatie over deze moeilijke problematiek verwijst mevrouw Herremans de commissieleden naar een aantal vindplaatsen op het internet. Ze meent dat het ICRC als neutraal gegeven essentieel is. Ook de Palestijnse gevangenenorganisatie Ad-dammeer

is zeer goed, stelt ze. Tot slot haalt de spreker ook nog de websites van Human Rights Watch en Amnesty International aan.

Daarna gaat mevrouw Brigitte Herremans nog nader in op een aantal punten die eerder tijdens de discussie reeds even werden aangekaart. Zo legt ze uit dat er in 1949, na afloop van de eerste Arabisch-Israëliëse oorlog, een wapenstilstandslijn is getrokken, de zogenaamde Groene Lijn. De internationale gemeenschap heeft die lijn weliswaar als grens aanvaard (onder meer via resolutie 242 van de Veiligheidsraad), maar niet formeel erkend. Zelfs president Obama heeft in zijn befaamde speech erop aangedrongen die lijn als basis voor onderhandelingen aan te houden. Daarover bestaat volgens mevrouw Herremans dus wel degelijk een brede consensus. Er is in elk geval maar bitter weinig discussie meer op dit punt.

Een andere regel die ze dienaangaande even onder de aandacht wil brengen, is dat de annexatie van land door middel van geweld naar internationaal recht te allen tijde illegaal is. De discussie over de grenzen kan volgens haar in beginsel dan ook vrij kort en rationeel benaderd worden.

Toegang krijgen tot de Gazastrook wordt effectief steeds moeilijker. Dat heeft mevrouw Herremans zelf reeds mogen ondervinden. Israël heeft als bezettende macht echter nog steeds verplichtingen en mag de Palestijnse burgerbevolking niet aan geweld blootstellen of onderwerpen, wat overigens ook geldt voor de Palestijnse gewapende groeperingen. De EU heeft de blokkade die is ingesteld sinds de ontvoering van Gilad Shalit algemeen bestempeld als een collectieve bestraffing van de Palestijnse bevolking. De Israëlische argumentatie dat het hier om een zogenaamde 'hostile entity' gaat, heeft geen basis in het internationaal recht en wordt dienovereenkomstig ook niet aanvaard door de internationale gemeenschap.

De Palestijnen in Gaza pleiten ook heel erg voor het opnieuw mogelijk maken van een legale economie in plaats van de huidige 'tunneleconomie', die illegaal is. Ze willen een economie waarbij de grensovergangen vrij gebruikt kunnen worden en goederen en bouwmaterialen ongehinderd kunnen worden verkregen. Alleen op die manier is een normaal leven gegarandeerd. Nu is men totaal afhankelijk van wat er al dan niet mag passeren. Bij wege van voorbeeld haalt de spreker aan dat momenteel niet minder dan 880 medicijnen niet beschikbaar zijn in de Gazastrook, het wege omdat de reststocks ondertussen vervallen zijn of omdat de stocks gewoon volledig uitgeput zijn. Men moet ze via de tunnels, via Egypte, te pakken krijgen. Ook bouwmaterialen zijn niet legaal te verkrijgen, maar wel via de tunnels. Diverse hulporganisaties ondervinden hiervan de nadelige gevolgen. Hamas en anderen vragen ook waarom de bouw van bepaalde VN-projecten niet door gaat, maar de VN kunnen zich als officiële organisatie niet begeven aan illegale invoer via de tunnels, stelt mevrouw Herremans. Al die problemen zouden moeten leiden tot toenemende druk op Israël om de blokkade op te heffen.

Voor wat de haat betreft, die beweerdelijk tussen Israëli's en Palestijnen zou zijn gegroeid, verwijst de spreker naar een boek van een Palestijnse gynaecoloog die drie dochters verloor tijdens operatie Gegoten Lood. Hij stelt daarin duidelijk dat het conflict tussen Palestijnen en Israëli's te vaak emotioneel wordt benaderd. Volgens de man gaat het vooral om waardigheid en een gebrek daaraan. Shimon Peres stelde recent nog dat als de tweestatenoplossing er niet snel komt, de keuze dan toch onvermijdelijk op een oplossing met één staat zal moeten vallen. Als de emotie en de feiten op het terrein niet overeenkomen, is er vanzelfsprekend een zwaar probleem. De meeste partners waarmee mevrouw Herremans werkt liggen op zich niet wakker van het al dan niet uitroepen van een Palestijnse staat, maar vragen vooral om gewone rechten zoals gewone burgers. Het grote politieke verhaal – waarover we het hier vaak hebben – ontgaat de Palestijnen vaak, omdat hun levensomstandigheden er dagelijks op achteruitgaan. Er moet trouwens worden vastgesteld dat ook meer en meer Israëli's steeds onverschilliger lijken te worden.

De voorwaarden van het Kwartet (VS, Rusland, EU en de VN) om met Hamas om te gaan zijn volgens de Europese Unie weliswaar zeer belangrijk, maar vormen meteen ook een eindvoorwaarde. Het kan niet de bedoeling zijn te eisen dat Hamas zou overgaan tot erkenning van Israël vooraleer er onderhandeld kan worden, maar wel dat Hamas Israël zou erkennen als conclusie van de onderhandelingen. Die benadering wordt overal ter wereld gebruikt als er conflicten zijn, dus zou dat ook in deze zo moeten kunnen gebeuren. Met de veiligheid van Israël voor ogen en ten behoeve van een genuanceerde discussie daarover, moet men durven erkennen dat er in Gaza veel ergere groeperingen zijn dan Hamas, zo onder andere de Salafisten waarmee geen enkel rationeel debat mogelijk is. Ook de International Crisis Group schrijft dat in zijn laatste rapport. Er is dus nog heel veel werk, maar volgens mevrouw Herremans is het een beginpunt dat een politiek leider zoals Khaled Mishaal van het politiek bureau van Hamas zich akkoord verklaart over de grenzen van 1967. Vele diplomaten vinden dat dat moet aangegrepen worden voor het te laat is en er helemaal geen gesprekspartner meer is voor vrede.

1.2. Uiteenzetting door de heer Ludo Abicht

De heer *Ludo Abicht*, filosoof en publicist, ging – zoals het een filosoof betaamt – voor zijn tussenkomst te rade bij twee leidende filosofen, namelijk de rooms-katholieke Thomas van Aquino en de jood Emmanuel Levinas. Thomas van Aquino stelt dat rechtvaardigheid pas rechtvaardigheid is als die voor iedereen geldt. Eén maat en één gewicht. De spreker vindt dat die lijn belangrijk genoeg is om ze ook op vandaag door te trekken. Levinas stelt dat je jezelf niet kan kennen, ontwikkelen of worden tenzij je met de ander rekening houdt. De heer Abicht trekt die idee door naar de vader van de gevangen soldaat. Hij heeft niet alleen begrip voor diens acties maar steunt ze ook.

De spreker heeft vanuit diezelfde optiek echter ook begrip voor premier Netanyahu. Zijn terughoudendheid kan verklaard worden uit de vrees voor het op gang komen van een steeds terugkerend spel van geven en nemen, dat wel eens zou kunnen voortvloeien uit deze specifieke (voorgenomen) gevangenenuitruil, meent de heer Abicht. Deze ruil zou met andere woorden wel eens tot nieuwe ontvoeringen kunnen leiden. Hij keurt de houding van de Israëlische premier echter niet goed, net zoals hij die van Hamas niet goedkeurt, al kan hij ook daarvoor enig begrip opbrengen. Zij kunnen zich evenmin gezichtsverlies veroorloven en kunnen Gilad Shalit daarom niet zonder meer vrijlaten.

De heer Abicht gaat dan terug op het punt dat mevrouw Shahid aanhaalde dat alles samenhangt en niet onafhankelijk van elkaar kan beschouwd worden. Gush Shalom, een Joods-Israëlische organisatie, stelt dat het nodig is “to disengage in order to cooperate”. Men moet als volwaardige, soevereine, gelijkwaardige en erkende partners met elkaar kunnen omgaan om tot een oplossing te komen. Dat standpunt deelt de heer Abicht. Hij begrijpt wel waarom een grote meerderheid van de Joodse Israëli's bang zijn van een binationale staat. Demografisch zou er immers heel snel een overwicht van niet-Joden zijn binnen die staat. Er ware dan overigens ook geen sprake meer van een Joodse staat. De heer Abicht begrijpt de daaruit voortvloeiende terughoudendheid wel. Met een Joodse staat wordt immers een etnisch-religieus criterium toegevoegd aan het staatsconcept. Omgekeerd begrijpt de spreker ook zeer wel dat de Palestijnen dat concept van een Joodse staat niet kunnen accepteren omdat zulks inhoudt dat de ongeveer 22 percent van de Israëlische burgers van Arabische origine een soort tweederangsburgers zijn aangezien ze niet-Jood zijn. Een binationale democratische staat waarin alle religies, geloofsovertuigingen en strekkingen dezelfde rechten genieten, ligt dus zeker niet voor de hand.

Daaruit moet geconcludeerd worden dat de enige oplossing er een is met twee staten. Diverse ernstige hindernissen staan een dergelijke oplossing echter in de weg, herhaalt de heer Abicht. Vooreerst is er de kwestie van de compensaties voor de Palestijnse vluchtelingen en hun statuut. Voorts is er de voortdurende uitbreiding van de nederzettingen. Hij

maakt vervolgens de bedenking dat grenzen niet eeuwig elastisch kunnen zijn en dat er zoiets is als fundamenteel respect voor elkaars grenzen. Het delen – wat overigens niet hetzelfde is als het opdelen – van Jeruzalem als hoofdstad van de twee staten vormt insgelijks een bijzonder heikel punt.

Waarom is het belangrijk dat Palestina in september als staat wordt erkend door de VN? Daarmee gebeurt in wezen precies hetzelfde als wat in 1948 door de Joodse staat is gebeurd, stelt de heer Abicht. De afspraak was dat er twee staten tegelijk zouden worden opgericht.

Als de Palestijnen naar de Veiligheidsraad zouden gaan, zoals er wordt geopperd, dan zou de VS daar neen zeggen en dan houdt het op, stelt de spreker. In 1949 was het overigens ook de Algemene Vergadering en niet de Veiligheidsraad die Israël erkende als lid. De basisvoorwaarde voor het uitroepen van de onafhankelijke Palestijnse staat is een sterke Palestijnse regering, oppert de spreker. Dat kan alleen als Hamas en Fatah bij de beslissing worden betrokken. Hamas moet getest worden, stelt hij. Als ze zich bereid verklaren akkoord te gaan met de ministaat op de Westelijke Jordaanoever, een verbindingsweg en Gaza en een gedeeld Jeruzalem, en – zoals ze dat anderhalf jaar hebben gedaan – geen aanvallen meer uit te voeren op Israël als de blokkade wordt opgeheven, dan kan men hen daarop ‘pakken’ als ze die overeenkomst schenden. De samenwerking tussen Fatah en Hamas is een absolute voorwaarde voor een mogelijke nieuwe situatie, meent de spreker.

Tot slot vindt hij dat de Palestijnen die beweren dat er in 20 jaar niets is gebeurd, absoluut gelijk hebben. Onderzoek toont zulks voldoende aan. Wat er nu gebeurt, vindt hij een stap in de goede richting, op voorwaarde dat men op politiek gelijke voet in de boot stapt (economisch en militair kan er momenteel vanzelfsprekend nog geen sprake zijn van enige gelijkwaardigheid). Het zou volgens de heer Abicht wel eens het begin van een nieuwe tijd kunnen inluiden, maar hoe dan ook blijft er zeker nog een lange weg af te leggen.

2. Bespreking

Gezien er geen verdere vragen of opmerkingen meer worden geformuleerd, dankt de commissievoorzitter de verschillende sprekers voor hun nuttige en interessante tussenkomsten en sluit hij de zitting af met de constatacie dat de complexiteit van de hier besproken problematieken ongetwijfeld nog een hele tijd voor de nodige discussies zal zorgen.

Frank CREYELMAN,
voorzitter

Marc HENDRICKX,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

EU	Europese Unie
ICRC	International Committee of the Red Cross (Internationaal Comité van het Rode Kruis)
NAVO	Noord-Atlantische Verdragsorganisatie
ngo	niet-gouvernementele organisatie
PLO	Palestine Liberation Organization
VN	Verenigde Naties
VS	Verenigde Staten van Amerika